

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başvuru Numarası : 2013/5996

Karar Tarihi : 15/10/2014

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör : Elif KARAKAŞ

Başvurucu : Mehmet Savni KAFADAROĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, devlet memurluğundan çıkarılmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açtığı davada, hakkında mahkûmiyet hükmü bulunmadığı halde isnatlar doğru kabul edilerek aleyhine karar verildiğini, yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmadığını, karar düzeltme aşamasında verilen karara karşı itiraz hakkının olmadığını ve verilen karar nedeniyle özlük haklarını kaybettiğini belirterek Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının, 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ve 38. maddesinin dördüncü fıkrasında güvence altına alınan masumiyet karinesinin ihlal edildiğini ileri sürmüş ve ihlalin tespitiyle zararlarının tazmini talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 1/8/2013 tarihinde İstanbul Bölge İdare Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Birinci Bölümün 9/1/2014 tarihli ara kararı gereğince başvurunun, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına ve bir örneğinin görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmesine karar verilmiştir.

5. Adalet Bakanlığının 13/2/2014 tarihli görüşü başvurucuya tebliğ edilmiş olup, başvuru, 7/3/2014 havale tarihli beyan dilekçesini on beş günlük yasal süresi içinde sunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, Maliye Bakanlığı Tasfiye İşleri Döner Sermaye İşletmeleri İstanbul Bölge Müdürü olarak görev yapmakta iken *ihaleye fesat karıştırmak ve ihaleye girenlerden menfaat temin etmek* fiillerini işlediği gerekçesiyle 25/4/2006 tarih 2006/1 sayılı işlemle devlet memurluğundan çıkarılmıştır.

8. Başvurucunun bu işlemin iptali istemiyle açtığı dava, İstanbul 4. İdare Mahkemesinin 18/2/2008 tarih ve E.2006/2197, K.2008/367 sayılı kararıyla “*davacının söz konusu ihalenin onay makamında olması nedeniyle ihaleye katılanlarla girdiği ilişkilerin ‘memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunmak’ niteliğinde olduğu sonuç ve kanaatine varıldığı*” gerekçesiyle reddedilmiştir.

9. Başvurucu tarafından temyiz edilen karar, Danıştay 12. Dairesinin 7/12/2010 tarih ve E.2008/4766, K.2010/6066 sayılı kararıyla, “*başvurucu hakkında ağır ceza mahkemesinde cebri irtikap suçundan kamu davası açıldığı, ancak mahkemece suçun görevi kötüye kullanma kapsamında değerlendirildiği ve 4483 sayılı Kanun uyarınca kovuşturma izni alınabilmesi için verilen kovuşturmanın durdurulması kararının temyiz edildiği ve henüz sonuçlanmadığı, bu durumda davacının üzerine atılı eylemin 5525 sayılı Kanun’da belirtilen 14.2.2005 tarihinden önce gerçekleştiği dikkate alındığında, Yargıtay kararı neticesinde suçun niteliğine göre yapılacak olan yargılama sonucunda verilecek karar beklenerek bu karar doğrultusunda 5525 sayılı Kanun hükümleri de gözetilerek bir karar verilmesi gerektiği*” gerekçesiyle bozulmuştur.

10. Anılan bozma kararına karşı davalı idare tarafından yapılan karar düzeltme talebi, Danıştay 12. Dairesinin 8/4/2013 tarih ve E.2011/2600, K.2013/2470 sayılı kararıyla, “*5525 sayılı Kanun’un 1. maddesi uyarınca bir memurun göreviyle sürekli ilişkisinin kesilmesi sonucunu doğuran disiplin cezalarının af kapsamında bulunmadığı, bu durumda her ne kadar davacı hakkında ceza mahkemesince verilmiş bir mahkûmiyet kararı bulunmamakta ise de üzerine atılı fiilin yüz kızartıcı nitelikte olduğu ve bu nedenle 5525 sayılı Kanun’un 1. maddesinde yer alan istisna suçlar arasında sayıldığı dikkate alındığında, davacıya verilen devlet memurluğundan çıkarma cezasının af kapsamında bulunmadığı, ceza mahkemesince hakkında bir mahkûmiyet kararı verilmemiş olmasının da bu gerçeği değiştirmedigi, dava dosyası ile soruşturma raporu ve eklerinin birlikte incelenerek değerlendirilmesi sonucunda davacıya isnat edilen fiillerin sübuta erdiği kanaatine varıldığından davacının devlet memurluğundan çıkarma cezasıyla cezalandırılmasına ilişkin işlemde hukuka aykırılık görülmediği*” gerekçesiyle kabul edilerek kararın onanmasına karar verilmiştir.

11. Karar, başvurucuya 2/7/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu, 1/8/2013 tarihinde süresi içinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

12. 14/7/1965 tarih ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun “*Disiplin cezalarının çeşitleri ile ceza uygulanacak fiil ve haller*” kenar başlıklı 125. maddesinin E-g bendinde, “*Memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunmak*” fiili, devlet memurluğundan çıkarılmayı gerektiren haller arasında sayılmıştır.

13. 22/6/2006 tarih ve 5525 sayılı Memurlar İle Diğer Kamu Görevlilerinin Bazı Disiplin Cezalarının Affı Hakkında Kanun’un 1. maddesi şöyledir:

“Devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlarla basit veya nitelikli zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı

iflas gibi yüz kızartıcı veya şeref ve haysiyet kırıcı suçlar veya istimal ve istihlâk kaçakçılığı dışında kalan kaçakçılık, resmî ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarını açığa vurma suçları sebebiyle görevleriyle sürekli olarak ilişik kesilmesi sonucunu doğuran disiplin cezaları ile 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 68 inci maddesinin ikinci fıkrasının (e) ve (f) bentlerine göre verilmiş yer değiştirme cezaları ve 69 uncu maddesine göre verilmiş meslekten çıkarma cezaları ile emniyet hizmetleri sınıfına dahil personel ile çarşı ve mahalle bekçileri hakkında verilen meslekten çıkarma cezaları hariç olmak üzere; kanun, tüzük ve yönetmelikler gereğince memurlar ve diğer kamu görevlileri ile bu görevlerde bulunmuş olanlar hakkında 23/4/1999 tarihinden 14/2/2005 tarihine kadar işlenmiş fiillerden dolayı verilmiş disiplin cezaları bütün sonuçları ile affedilmiştir."

14. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 1. maddesinin (2) numaralı fıkrası, 7. maddesi, 11. maddesi, 12. maddesi, 14. maddesinin (3) ve (4) numaralı fıkraları, 20. maddesinin (5) numaralı fıkrası, 49. maddesinin (3) numaralı fıkrası ile 60. maddesi.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Mahkemenin 15/10/2014 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurunun 1/8/2013 tarih ve 2013/5996 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

16. Başvurucu, hakkında bir mahkûmiyet hükmü bulunmadığı halde suç isnadının varlığına dayanarak ve hiçbir inceleme ya da araştırma olmaksızın hakkındaki isnatlar gerçek kabul edilerek davasının reddedilmesinin masumiyet karinesinin, yargılamanın yaklaşık yedi yılda sonuçlandırılması nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının, karar düzeltme talebi sonucu verilen karara karşı herhangi bir başvuru yolunun bulunmaması nedeniyle hak arama hürriyetinin ve davasının reddedilmesi sonucu özlük haklarını kaybetmesinden bahisle de mülkiyet hakkının ihlal edildiğini sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiği İddiası

17. Başvurucu, hakkında tesis edilen devlet memurluğundan çıkarılmasına ilişkin işlem nedeniyle özlük haklarını kaybettiğini ve bu nedenle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

18. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

19. Sözleşme'ye Ek (1) No.lu Protokol'ün "Mülkiyetin korunması" kenar başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasanın öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.

Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka hâlel getirmez."

20. Anayasa'nın 35. maddesi kapsamındaki mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri süren başvuru, böyle bir hakkın varlığını kanıtlamak zorundadır (B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26). Bu nedenle, öncelikle başvuruçunun, Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunması gereken mülkiyet hakkı kapsamında bir menfaate sahip olup olmadığı hususunun değerlendirilmesi gerekir.

21. Anayasa'nın 35. maddesinde herkesin, mülkiyet hakkına sahip olduğu, bu hakkın ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabileceği, mülkiyet hakkının kullanılmasının toplum yararına aykırı olamayacağı hükme bağlanmıştır. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ve 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası hükümlerine göre, Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvurunun esasının incelenebilmesi için, kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerinin kapsamına da girmesi gerekir (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

22. Anayasa ve AİHS'nin ortak koruma alanında yer alan mülkiyet hakkı, mevcut mal, mülk ve varlıkları koruyan bir güvencedir. Bir kişinin hâlihazırda sahibi olmadığı bir mülkün, bu mülkte gelecekteki değer artışını da içerecek şekilde mülkiyetini kazanma hakkı, kişinin bu konudaki menfaati ne kadar güçlü olursa olsun Anayasa ve Sözleşme'yle korunan mülkiyet kavramı içerisinde değildir. Gelecekte elde edileceği iddia edilen bir kazanç, kazanılmadığı veya bu kazançla yönelik icrası mümkün bir iddia mevcut olmadığı sürece mülk olarak değerlendirilemez (B. No: 2013/5049, 28/5/2014, § 24).

23. Yukarıdaki hususun istisnası olarak belli durumlarda, bir "*ekonomik değer*" veya icrası mümkün bir "*alacak*" iddiasını elde etmeye yönelik "*meşru bir beklenti*", Anayasa'nın ve Sözleşme'nin ortak koruma alanında yer alan mülkiyet hakkı güvencesinden yararlanabilir. Meşru beklenti, makul bir şekilde ortaya konmuş icra edilebilir bir iddianın doğurduğu, ulusal mevzuatta belirli bir kanun hükmüne veya başarılı olma şansının yüksek olduğunu gösteren yerleşik ve istikrarlı bir yargı içtihadına dayanan, yeterli somutluğa sahip nitelikteki bir beklentidir. Temelsiz bir hak kazanma beklentisi veya sadece ulusal hukukta mülkiyet hakkı kapsamında savunulabilir bir iddianın varlığı meşru beklentinin kabulü için yeterli değildir (B. No: 2013/5049, 28/5/2014, § 25).

24. Başvuru konusu olayda, başvuru, hakkında tesis edilen devlet memurluğundan çıkarılma cezası nedeniyle gelecekte alması gereken özlük haklarından mahrum kaldığını belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmekte ise de, iddia ettiği hakkı elde etme konusunda başvuruçuyu meşru bir beklentiye sevk edecek bir kanun hükmü veya yerleşik yargısal bir içtihat bulunmadığından, başvuruçunun, Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkına ilişkin korumadan yararlandırılması mümkün değildir.

25. Açıklanan nedenlerle, başvuruçunun Anayasa'nın 35. maddesi kapsamına giren korunmaya değer bir menfaatinin bulunmadığı anlaşıldığından başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "*konu bakımından yetkisizlik*" nedeni ile kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Karar Düzeltme Aşamasında Verilen Karara Karşı Başvuru Hakkının Olmadığı İddiası

26. Başvurucu, karar düzeltme talebi üzerine Danıştay ilgili Dairesince verilen karara karşı herhangi bir başvuru yolunun bulunmaması nedeniyle hak arama özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

27. Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvurunun esasının incelenebilmesi için, kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddia edilen hakkın Anayasa’da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) ve Türkiye’nin taraf olduğu ek protokollerinin kapsamına da girmesi gerekir. Bir başka ifadeyle, Anayasa ve AİHS’in ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün değildir (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

28. Hak arama özgürlüğü Anayasa’nın 36. maddesinde düzenlenmiş ve anılan maddede hak arama hürriyeti için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş ise de Anayasa’nın, mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usullerinin kanunla düzenleneceğini öngören 142. ve davaların mümkün olan süratle sonuçlandırılmasını ifade eden 141. maddelerinin, hak arama hürriyetinin kapsamının belirlenmesinde gözetilmesi gerektiği açıktır (B. No: 2013/816, 6/2/2014, § 46).

29. Anayasa’da, “*mahkemelerin kuruluşunun, görev ve yetkilerinin, işleyişinin ve yargılama usullerinin*” kanunla düzenlenmesi öngörülmüştür. Buna göre, usul kanunlarının Anayasa’ya uygun olmak koşuluyla düzenlenmesi kanun koyucunun takdirine bırakılmıştır. Anayasa’da karar düzeltme aşamasında verilen kararlara karşı kanun yoluna başvurulabilmesi hakkını içeren bir kurala yer verilmemiştir (benzer yöndeki bir AYM kararı için bkz. B. No: 2012/799, 26/3/2013, § 19).

30. Başvurucunun başvuru dilekçesinde ifade ettiği karar düzeltme aşamasında verilen kararlara karşı başvuru hakkı, Anayasa’da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerden olmadığı gibi, AİHS ve buna ek Türkiye’nin taraf olduğu protokollerden herhangi birinin kapsamına da girmemektedir.

31. Açıklanan nedenlerle, başvuru konusu ihlal iddiasının Anayasa ve AİHS’in ortak koruma alanı dışında kaldığı anlaşıldığından başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin “*konu bakımından yetkisizlik*” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

c. Masumiyet Karinesinin İhlal Edildiği İddiası

32. Bakanlık, başvurunun bu kısmının kabul edilebilirliği konusunda herhangi bir görüş bildirmemiştir.

33. Başvurucunun masumiyet karinesinin ihlal edildiği yolundaki şikâyeti açıkça dayanaktan yoksun değildir. Kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de görülmeyen bu şikâyet yönünden başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

d. Davanın Makul Sürede Sonuçlandırılmadığı İddiası

34. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, başvurunun davanın uzun sürdüğüne ilişkin şikâyeti açıkça dayanaktan yoksun olmadığından ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşıldığından başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Masumiyet Karanesinin İhlal Edildiği İddiası

35. Başvurucu, hakkında bir mahkûmiyet hükmü bulunmadığı halde hiçbir inceleme ya da araştırma olmaksızın tarafına yöneltilen isnatların gerçek olarak kabul edildiğini ve davanın aleyhine sonuçlandığını belirterek masumiyet karanesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

36. Adalet Bakanlığı görüşünde, ceza gerektiren herhangi bir suç isnat edilen kişiye ilişkin bir kararın şahsın yasaya göre suçu kanıtlanmadan önce suçlu olduğu yönünde bir görüşü yansıtmaması halinde masumiyet karanesinin ihlal edilmiş olacağını, bununla birlikte masumiyet karanesinin, ceza davasında verilen bir beraat kararından sonra aynı olaylara dayanılarak açılan ve daha hafif bir ispat yükü gerektiren tazminat davasında kişinin hukuki sorumluluğunun tespitine engel olmadığını, hukuk yargılamasında aynı maddi vakıalar çerçevesinde daha düşük bir ispat standardı kullanılarak kişisel sorumluluğun söz konusu olabileceğini, ancak bunun için hukuk mahkemelerinin beraat kararını sorgulamamaları gerektiğini, masumiyet karanesinin ihlal edilip edilmediğini değerlendirirken üzerinde durulması gereken önemli hususlardan birinin, yargılamayı yapan makâmın yargıladığı kişiye suç isnat edip etmediği ve beraat kararını sorgulayıp sorgulamadığı hususu olduğunu, somut olayda, başvuru hakkında aynı olaya ilişkin olarak ağır ceza mahkemesinde devam etmekte olan ceza kovuşturmasından ayrı olarak bir disiplin soruşturması yürütüldüğünü, soruşturma sonucunda eyleminin sabit bulunduğunu ve bu eylemin devlet memurluğundan çıkarılma cezasını gerektiren bir hareket olarak değerlendirildiğini, uygulanan disiplin cezası işlemine karşı açılan davanın bağımsız ve tarafsız mahkeme kararıyla reddedildiğini, bu kararın da yüksek mahkeme tarafından onandığını, masumiyet karanesinin ihlali iddiasının değerlendirilmesi sırasında belirtilen hususların dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir.

37. Başvurucu cevap dilekçesinde, Kadıköy 2. Ağır Ceza Mahkemesinin tarafına isnat edilen suçu “*görevi kötüye kullanma*” suçu kapsamında değerlendiren kararının Yargıtay tarafından onanması halinde devlet memurluğundan ihracı gerektiren yüz kırtarıcı irtikap suçunu işlemediğinin sübuta ermiş olacağını, buna göre Yargıtay aşaması sonuçlanana kadar tarafına isnat edilen irtikap suçu ile ilgili olan masumiyet karanesinin geçerliliğini korumuş olacağını, aynı maddi vakıalara dayanan idari yargı yerindeki dava yönünden Yargıtay kararının beklenmesinin zorunluluk arz ettiğini belirtmiştir.

38. Öncelikle bireysel başvuru incelemesinin, anayasal hak ve özgürlüklere yönelik ihlallerin tespiti ve sonuçlarının ortadan kaldırılması ile sınırlı bir inceleme olduğunun ve Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasındaki kural gereğince, kanun yolu incelemesinde olduğu gibi kararın tüm yönleri ile ele alınarak eksiksiz bir hukuki denetim imkânı sağlamadığının hatırlanmasında yarar vardır (B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26). Bu çerçevede, başvuru hakkında tesis edilen devlet memurluğundan çıkarma işleminin ve ardından başvuru açtığı iptal davasına ilişkin yargılama sonucunda yargı yerince ulaşılan sonucun hukuka uygun olup olmadığı meselesi, Mahkeme kararının tespit ve sonuçları bariz bir takdir hatası içermedikçe ve bu durum kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmadıkça bireysel başvuru incelemesinin kapsamı dışında kalmaktadır. Bu açıklamalar çerçevesinde, somut başvurunun, Danıştay kararının gerekçesinde, masumiyet karanesine ilişkin anayasal güvencenin ihlal edilip edilmediği ile sınırlı olarak incelenmesi gerekmektedir.

39. Bireysel başvuru incelemesinde, bir ihlal iddiasının Anayasa Mahkemesinin konu bakımından yetki alanına girip girmediğinin tespitinde Anayasa ve Avrupa İnsan

Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı esas alınmaktadır (B. No: 2012/1049, § 18, 26/3/2013).

40. Başvurucunun ihlal iddiasına konu olan masumiyet karanesi, Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü, Sözleşme'nin ise 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenmektedir.

41. Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

“Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz”

42. Sözleşme'nin 6. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Kendisine bir suç isnat edilen herkes, suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar suçsuz sayılır.”

43. Masumiyet (suçsuzluk) karanesi, kişinin suç işlediğine dair kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan suçlu olarak kabul edilmemesini güvence altına alır. Bunun sonucu olarak, kişinin masumiyeti “asıl” olduğundan suçluluğu ispat külfeti iddia makamına ait olup, kimseye suçsuzluğunu ispat mükellefiyeti yüklenemez. Ayrıca hiç kimse, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar yargılama makamları ve kamu otoriteleri tarafından suçlu olarak nitelendirilemez ve suçlu muamelesine tabi tutulamaz (B. No: 2012/665, 13/6/2013, § 26).

44. Bu çerçevede, masumiyet karanesi kural olarak, hakkında bir suç isnadı bulunan ve henüz mahkûmiyet kararı hükmen sabit olmayan kişileri kapsayan bir ilkedir. Suç isnadı kesinleşmiş mahkûmiyete dönüşen kişiler açısından ise, artık “*hakkında suç isnadı olan kişi*” statüsünde olmadıkları için masumiyet karanesi iddiasının geçerli bir dayanağı kalmamaktadır (B. No: 2012/665, 13/6/2013, § 27).

45. Öte yandan, ceza muhakemesi hukuku ve idare hukuku farklı kural ve ilkelere tabi disiplinlerdir. Kamu görevlisinin davranışı, suç tanımına uymasının yanı sıra disiplin sorumluluğunu da gerektirebilir. Böyle durumlarda ceza muhakemesi ile idarece yürütülen işlemler farklı süreçlere tabidir. Ceza muhakemesi sonucunda kişinin isnat edilen eylemi işlemediğine dair hükümler dışında, ceza muhakemesi hükmü idare makamları açısından doğrudan bağlayıcı değildir (Bkz. B. No: 2012/665, 13/6/2013, § 30).

46. Bu kapsamda, ceza davasını takip eden “*ceza yargılaması niteliğinde olmayan herhangi bir yargılamada*” da (hukuk, disiplin gibi), masumiyet karanesine özen gösterilmelidir. Bununla birlikte ceza yargılamasında mahkûmiyetle sonuçlanmamış aynı olaylara dayanılarak bir kişinin disiplin cezası alması veya hakkında tazminata karar verilmesi masumiyet karanesini otomatik olarak ihlal etmez. Bu kapsamda “*karar vericilerin kullandıkları dil*” kritik önem taşır (B. No: 2013/3175, 20/2/2014, § 36). Bunun için kararın gerekçesinin bütün halinde dikkate alınarak mahkemece kişinin suçlu olduğuna dair bir yargıda ya da imada bulunulup bulunulmadığının incelenmesi gerekir.

47. Bireysel başvuruya konu olan yargı kararının gerekçesi şöyledir:

“Uyuşmazlıkta, davacının, üzerine atılı cebri irtikap suçundan dolayı Kadıköy 2. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2005/463 esas kaydında açılan ceza davasında verilen 25/9/2007 gün ve K.2007/270 sayılı karar ile “davacı hakkında cebri irtikap suçundan kamu davası açılmış olup, isnat edilen suçun görevi kötüye kullanma suçuna dönüşmesi ve hakkında 5237 sayılı Yasanın 257/1. Maddesinin uygulanmasının muhtemel görüldüğü gerekçesiyle 4483 sayılı Yasa uyarınca kovuşturma izni alınabilmesi için CMK'nın 223/son maddesi uyarınca

açılan kovuşturmanın durdurulmasına" karar verilmiş ve bu karardan sonra ceza kovuşturmasının hangi aşamada olduğuna ilişkin bilgi belgenin dosyada yer almadığı görülmekte ise de; 657 sayılı Yasanın 131. Maddesi gereğince memurun ceza kanununa göre mahkum olması veya olmaması hallerinin ayrıca disiplin cezası uygulanmasına engel olmayacağı belirtildiğinden, dava konusu olayın disiplin hukuku açısından soruşturma dosyasında yer alan mevcut bilgilere göre değerlendirilmesi gerekmektedir.

Yukarıda bahsedilen 5525 sayılı Kanun'un 1. maddesi uyarınca af kapsamına girecek disiplin cezaları yönünden bir kısım suçlara yönelik istisnalar getirilmiş, bu suçlar nedeniyle bir memurun göreviyle sürekli ilişkisinin kesilmesi sonucunu doğuran disiplin cezalarının af kapsamında bulunmadığı görülmüştür.

Bu durumda her ne kadar davacı hakkında ceza mahkemesince verilmiş bir mahkûmiyet kararı bulunmamakta ise de üzerine atılı fiilin yüz kırtarıcı nitelikte olduğu ve bu nedenle 5525 sayılı Kanun'un 1. maddesinde yer alan istisna suçlar arasında sayıldığı dikkate alındığında, davacıya verilen devlet memurluğundan çıkarma cezasının af kapsamında bulunmadığı, ceza mahkemesince hakkında bir mahkûmiyet kararı verilmemiş olmasının da bu gerçeği değiştirmedığı açıktır.

Kararın düzeltilmesi dilekçesinde öne sürülen nedenler 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 54. Maddesinin (c) bendine uygun görüldüğünden, Danıştay Onikinci Dairesinin 7/12/2010 tarih ve E.2008/4766, K.2010/6066 sayılı kararının kaldırılmasına karar verilerek uyuşmazlığın esası yeniden incelendi;

Dava dosyası ile soruşturma raporu ve eklerinin birlikte incelenerek değerlendirilmesi sonucunda davacıya isnat edilen fiillerin sübuta erdiği kanaatine varıldığından davacının devlet memurluğundan çıkarma cezasıyla cezalandırılmasına ilişkin işlemde hukuka aykırılık görülmemiştir."

48. Söz konusu Danıştay kararında, ceza yargılaması sürecinden bahsedilmekle birlikte anılan süreçte verilen kararlarla ilgili her hangi bir yorumda bulunulmaksızın yalnızca sürecin özetlendiği ve devlet memurluğundan çıkarma işleminin hukuka uygun olduğu sonucuna ulaşılrken, ceza yargılaması sürecinden bağımsız olarak disiplin hukuku açısından soruşturma dosyasında yer alan mevcut bilgilere göre değerlendirme yapılacağıının açıkça vurgulandığı, akabinde de dava dosyası ile soruşturma raporu ve eklerinin birlikte incelenmesi sonucunda varılan kanaate göre hüküm kurulduğu görülmektedir.

49. Buna göre, başvuruya konu davada, ceza yargılamasına göre daha düşük ispat standardı gerektiren disiplin hukuku ilkeleri çerçevesinde karara varıldığı, başvurunun cezai sorumluluğu ile ilgili bir yargıda bulunulmadığı ve dolayısıyla başvurunun suçlu olduğuna dair bir ima ya da inancın yansıtılmadığı anlaşılmaktadır.

50. Yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde, somut olayda masumiyet karinesinin ihlal edilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

b. Davanın Makul Sürede Sonuçlandırılmadığı İddiası

51. Başvurucu 2006 yılında idari yargıda açmış olduğu davaya ilişkin yargılamanın makul sürede tamamlanmayarak Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

52. Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B.

No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile AİHM kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünüşleri olan alt ilke ve haklar, esasen Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı bir çok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, gerek Sözleşme'nin lafzî içeriğinde yer alan gerek AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de, Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

53. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

54. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklerle ilişkin uyumsuzlukların makul sürede karara bağlanması gerekir. Hukuk sisteminde yer alan mevzuat hükümleri gereğince “*kamu hukuku*” alanına dâhil olan, ancak sonucu itibarıyla özel nitelikteki haklar ve yükümlülükler üzerinde belirleyici olan uyumsuzlukları konu alan davalar da, Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesinin koruması kapsamına girmektedir. Bu anlamda, belirtilen düzenlemelerde yer verilen güvenceler, başvurunun haklarına zarar verdiği iddia edilen idari bir kararın iptali talebiyle açılan davalara da uygulanacaktır. Başvuruya konu davanın, başvurunun devlet memurluğundan çıkarılmasına ilişkin işlemin iptali istemini konu alan bir uyumsuzluk olduğu görülmekle, somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/1198, 7/11/2013, § 44).

55. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyumsuzluklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyumsuzluğu karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, bu tarih somut başvuru açısından 29/6/2006 tarihidir. Sürenin bitişi tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Somut başvuru açısından bu tarihin, karar düzeltme talebinin Danıştay 12. Dairesince kabul edilerek kararın onandığı 8/4/2013 tarihi olduğu anlaşılmaktadır.

56. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, idari yargıda açılan ve başvurunun devlet memurluğundan çıkarılmasına ilişkin işlemin iptali istemini konu alan iptal davasında ilk derece mahkemesince, 2577 sayılı Kanun'un 14. maddesinde öngörülen süre içerisinde ilk inceleme tutanaklarının tanzim edildiği, cevap, cevaba cevap ve ikinci cevap aşamalarının usulüne uygun olarak tamamlandığı ve dosyanın tekemmülünün sağlandığı, ancak 2577 sayılı Kanun'un 20. maddesinde öngörülen düzenleyici sürenin aşılıp tekemmül tarihinden itibaren yaklaşık bir yıl sonra dosyanın karara bağlandığı ve yargılamanın yaklaşık bir yıl sekiz aylık bir sürede sonuçlandırıldığı, temyiz isteminin yaklaşık iki yıl beş aylık; karar düzeltme isteminin ise yaklaşık iki yıllık bir sürede sonuçlandırıldığı anlaşılmaktadır.

57. İlgili yargılama evrakının incelenmesinden, başvuruya konu yargılama sürecinin idari yargı makamları nezdinde sürdüğü görülmekle, 2577 sayılı Kanun'da yer alan

usul hükümlerine tabi bir yargılama faaliyetinin söz konusu olduğu ve idari yargı alanına dâhil uyumsuzlukları konu alan yargılama faaliyetleri için geçerli genel usuli hükümler içeren 2577 sayılı Kanun'un muhtelif maddelerinin, uyumsuzlukların makul sürede çözülmesi gerekliliğini ortaya koyduğu anlaşılmaktadır (§ 14).

58. Hukuk sistemimizde idari yargı alanında yer alan uyumsuzluklara ilişkin dava sürelerinin makul yargılama süresini aştığı yönündeki tespitlere, AİHM tarafından verilen birçok ihlal kararında yer verilmiş olup, özellikle idari yargı alanındaki yapısal sorunlar ve Danıştay nezdinde temyiz ve karar düzeltme incelemelerinde geçirilen uzun yargılama sürelerinin ihlal kararlarına temel oluşturduğu anlaşılmaktadır. Bu kapsamda idari yargı makamları nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle 2577 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümleri de göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde karar verilmiştir (B. No: 2012/1198, 7/11/2013, § 54-60).

59. Başvuruya konu davada yer alan kişi sayısı ve davanın koşulları, niteliği, göz önüne alındığında başvuruya konu yargılamanın karmaşık bir nitelik arz etmediği, davaya bütün olarak bakıldığında, 2577 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine tabi bir yargılama sürecine ilişkin somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu yedi yıla yakın yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

60. Açıklanan nedenlerle, başvurunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanunun 50. Maddesi Yönünden

61. Başvurucu, uğradığını ileri sürdüğü ihlaller nedeniyle uğradığı zararların tazminine hükmedilmesini talep etmiş, miktara ilişkin bir açıklamada ise bulunmamıştır.

62. 6216 sayılı Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

63. Başvurucunun tarafı olduğu uyumsuzluğa ilişkin yedi yıla yakın yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında başvurucuya net 5.000,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

64. Başvurucu tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvurunun maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

65. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 TL yargılama giderinin başvurunca ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının “*konu bakımından yetkisizlik*” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Karar düzeltme aşamasında verilen karara karşı başvuru hakkının olmadığı yönündeki iddiasının “*konu bakımından yetkisizlik*” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Masumiyet karinesinin ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

4. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa’nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasında güvence altına alınan masumiyet karinesinin İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

2. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 5.000,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

D. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

15/10/2014 tarihinde **OY BİRLİĞİYLE** karar verildi.

Başkan
Serruh KALELİ

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Nuri NECİPOĞLU

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Hasan Tahsin GÖKCAN